

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 207

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 15. mai 2018

Algus 14.00, lõpp 15.30

Juhataja: Helmen Kütt

Protokollija: Külli Mathiesen

Võtsid osa: Monika Haukanõmm, Jüri Jaanson, Liina Kersna, Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Tiina Kangro, Viktor Vassiljev, Märt Sults (Igor Kravtšenko asendusliige), Heidi Barot (nõunik), Helgi Kundla (nõunik), Terle Kask (konsultant)

Kutsutud: Sotsiaalministeeriumi eurokoordinatsiooni ja välissuhete osakonna juhataja Triin Uusberg (1. päevakorrapunkti juures), Õiguskantsleri Kantselei sotsiaalsete õiguste osakonna nõunik Angelika Sarapuu, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna juhataja Häli Tarum ja õigusnõunik Alice Sündema (2. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Eesti seisukohad Euroopa Tööjõuameti loomise määruse eelnõu kohta - COM (2018/131). Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile
2. Õiguskantsleri kiri matusetootuse regulatsiooni muutmise kohta
3. Töölepingu seaduse ning perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks
4. Kollektiivne pöördumine Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise kohta

1. Eesti seisukohad Euroopa Tööjõuameti loomise määruse eelnõu kohta - COM (2018/131). Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile

Sotsiaalministeeriumi eurokoordinatsiooni ja välissuhete osakonna juhataja Triin Uusberg tutvustas Eesti seisukohti Euroopa Tööjõuameti loomise määruse eelnõu kohta.

Triin Uusberg sõnas, et määruse eelnõuga soovitakse luua Euroopa Tööjõuamet, mille eesmärk on toetada töötajate vaba liikumist Euroopa Liidus ja viia ellu Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtteid. Ta sõnas, et Eesti üldiselt toetab Euroopa Tööjõuameti asutamist, kuid enne agentuuri loomist on oluline teada, kas agentuur loob lisandväärtust võrreldes olemasolevatega. Hetkel ei ole agentuuri loomist piisavalt põhjendatud ega vastatud küsimustele, kas agentuuri loomine on kulutõhus ning annab lisandväärtust.

Monika Haukanõmm lausus, et seoses Ühendkuningriikide lahkumisega Euroopa Liidust ning uue Euroopa Liidu eelarvega, on surve eelarvele suur. Ta küsis, mitu asutust Euroopa

Töøjõuameti alla koondub ning millistest vahenditest saadakse Euroopa Töøjõuameti aastane eelarve?

Triin Uusberg lausus, et ka Sotsiaalministeeriumil on samad küsimused. Eesti rõhutab oma seisukohas, et arvestades uusi lisanduvaid prioriteete ning niigi pingelist Euroopa Liidu eelarvet, tuleb eriti põhjalikult vaadata, kas uue agentuuri loomine on põhjendatud. Ta lisas, et Euroopa Töøjõuameti alla liidetavad üksused ei ole eraldiseisvad agentuurid või asutused, vaid töörühmad ja komiteed, millele seni on sekretariaadi teenust pakkunud Euroopa Komisjon.

Monika Haukanõmm ütles, et Euroopa Töøjõuameti loomisega seoses kaalutakse sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjoni alamkomitee kaotamist, kuid tegemist on erinevate valdkondadega. Kas kõik sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonna teemad läheksid Euroopa Töøjõuameti alla?

Triin Uusberg vastas jaatavalt. Ta lisas, et kaotatavate alamkomiteede funktsioonid ei kao, vaid neid ülesandeid täidetakse muul moel.

Jüri Jaanson küsis, kas kõik komiteed, mis Euroopa Töøjõuameti alla liigendatakse, asuvad hetkel Brüsselis?

Triin Uusberg lausus, et kuna tegemist ei ole eraldi agentuuridega, siis käivad komiteed koos Euroopa Komisjoni ruumides Brüsselis.

Jüri Jaanson küsis, kas Euroopa Töøjõuametile otsitakse asukohta väljapoole Brüsselit?

Triin Uusberg arvas, et suure tõenäosusega uut agentuuri Brüsselisse ei looda.

Jüri Jaanson küsis, kas hetkel puuduvad piisavad põhjendused agentuuri lisandväärtuse osas?

Triin Uusberg lausus, et sellekohased vastused ei ole väga informatiivsed. Euroopa Töøjõuamet on Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri oluline prioriteet ning tema üks baaspõhjendus on Euroopa sotsiaaldiguste samba põhimõtete jõustamisele kaasa aitamine.

Jüri Jaanson küsis, millised on suurimad teadaolevad erimeelsused liikmesriikide vahel?

Triin Uusberg vastas, et sarnaselt Eestile on paljud liikmesriigid palunud selgitusi ja konkreetseid arvutusi teada saamiseks, milliseid lisandväärtusi agentuur looks.

Komisjon otsustas toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti Euroopa Töøjõuameti loomise määruse eelnõu kohta.

Otsustati:

1.1 Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (konsensus- Helmen Kütt, Monika Haukanõmm, Jüri Jaanson, Liina Kersna, Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Tiina Kangro Viktor Vassiljev, Märt Sults).

2. Õiguskantsleri kiri matusetõetuse regulatsiooni muutmise kohta

Komisjon arutas õiguskantsleri kirja matusetõetuse regulatsiooni muutmise kohta.

Helmen Kütt selgitas, et 18. aprillil 2018 pöördus õiguskantsler Riigikogu sotsiaalkomisjoni poole kirjaga, milles tõstatas vajaduse täpsustada matusetõetuse regulatsiooni.

Sotsiaalkomisjon pöördus seisukoha saamiseks Sotsiaalministeeriumi poole. Sotsiaalministeeriumi vastas 14. mail 2018 oma kirjas, et praeguseks on 79st kohalikust omavalitsusest (KOV) kehtestanud matusetootust puudutava korra 78 KOV-i (vt. Lisa 1). Neist 77 maksavad matusetootust lahkunu rahvastikuregistri kande järgi ning vaid üks KOV maksab matusetootust matuse korraldaja rahvastikuregistri kande järgi.

Häli Tarum täiendas, et Sotsiaalministeerium ning Eesti Linnade ja Valdade Liit kohtusid 27. aprillil 2018 antud küsimuses ning jäid seisukohale, et matusetootuse regulatsiooni ei peaks seaduse tasandil muutma. Taas kohtuti 8. mail 2018 ning jõuti seisukohale, et seaduses võiks siiski reguleerida sihtrühma, kellel on õigus matusetootusele. Sotsiaalministeeriumi seisukoht on endine ning lähtutakse Vabariigi Valitsuse soovist, et matusetootus oleks KOV-i poolt osutatav abi. Sihtrühma reguleerimist seaduse tasandil vajalikuks ei peeta. Ta lisas, et matusetootuse regulatsiooni saaks täpsustada Vabariigi Valitsuse toetusfondi määruses, aga ka sotsiaalhoolekande seaduses, kus on toetusfondi säte, mis reguleerib matusetootuse maksmist.

Helmen Kütt sõnas, et Rahandusministeeriumil on plaan hakata matusetootust eraldama kohaliku omavalitsuse toetusfondi kaudu ilma sihtotstarbeta. Kui matusetootus on toetusfondis, siis ei ole tegemist enam sihtotstarbelise toetusega ning määrusega matusetootuse regulatsiooni muutmisest ei ole kasu.

Angelika Sarapuu lausus, et õiguskantsler pöördus sotsiaalkomisjoni poole vajadusega lahendada küsimus, kas matusetootust peaks maksma lahkunu elukohajärgne omavalitsus või lahkunu lähedase elukohajärgne omavalitsus. Laiem küsimus on aga see, et seaduses pole matusetootuse maksmise kohustust selgelt kirjas. On väga oluline, et ükski inimene, kellel on matusekulud vaja kanda, ei satuks matusekulude tõttu puudusesse.

Maris Lauri selgitas, et seadusandja tahe ei olnud kehtestada olukorda, kus matusetootust makstakse universaalselt kõigile. Loogika seisnes selles, et omavalitsustele eraldatakse raha, selleks et kõik inimesed saaksid maetud. See, kuidas omavalitsus matuse korraldajat toetab, pidi jääma omavalitsuse otsustada. Ta lisas, et omavalitsus võib otsustada, et ei maksa kõigile toetust või maksab toetust lahkunu kohta vähem kui arvestuslik 250 eurot. Olukordades, kus on matusetootust vaja rohkem kui 250 eurot, võib omavalitsus maksta ka suuremat toetust.

Angelika Sarapuu lausus, et õiguskantsleri mure seisnes selles, et kui inimene jääb KOV-i poolt kehtestatud matusetootuse maksmise korra tingimuste tõttu toetusest ilma, siis on omavalitsus ikkagi kohustatud hädas olevat inimest aitama, sealhulgas matusekulud kandma. Hetkel ei tule aga see kohustus seadusest välja. Küsimus taandub sellele, mida teeb inimene, kui omavalitsus teda ei aita ning seadus kohustust ette ei näe.

Maris Lauri ütles, et sellest seisukohast jääb mulje, et õiguskantsler ootab, et matusetootusega rahuldatakse ära kõik matustega seotud probleemid. Ta juhtis tähelepanu, et omavalitsusel on väga palju kaalutusõigusi erakorraliste juhtumite puhul. Ta leidis, et peaks vältima ülereguleerimist ning lahendama probleemi ilma seadust muutmata.

Jüri Jaanson leidis, et seadusandja ei peaks tekkinud olukorda sekkuma ning probleemi saaks lahendada KOV-ide koostöoga. Näiteks kui tekib matusetootuse saamise vajadus, siis valib inimene ise, kas ta pöördub lahkunu või lahkunu lähedase rahvastikuregistri järgsesse KOV-i. KOV maksab matusetootuse välja ning seejärel KOV-id tasaarveldavad omavahel. Oluline on, et esmalt saaks inimene vajaliku matusetootuse kätte ning hiljem omavalitsused ise arveldavad, kes oleks pidanud matusetootust maksma.

Marika Tuus-Laul sõnas, et kui küsimus puudutab vaid ühte omavalitsust, siis tuleks matusetootust maksta nii nagu enamik omavalitsusi teevad. Matusetootuse puhul on tegemist

sihtotstarbelise rahaga ning kui omavalitsus seda ära ei kasuta, siis võetakse see raha aasta lõpus ära. Ta lisas, et kõik inimesed ei saagi 250 eurot matusetootust, sest raha peab jaguma ka nende jaoks, kellel omakseid üldse ei ole. Kas on ülevaadet, kuidas KOV-ides matusetootust makstakse ja äkki ikkagi kaaluda universaalset matusetootust?

Häli Tarum täpsustas, et 78 KOV-i on matusetootuse maksmise korra sätestanud, kuid üks KOV ei ole seda veel teinud. 78st KOV-ist 77 maksavad matusetootust universaalse toetusena. KOV-id võivad omalt poolt vajaduspõhiselt toetust juurde maksta ning toetussummad on erinevad.

Marika Tuus-Laul küsis, kui KOV maksab matusetootust rohkem kui 250 eurot, siis kas juurde makstav summa tuleb KOV-i vahenditest?

Häli Tarum sõnas, et Sotsiaalministeeriumi seisukoht on alati olnud, et kui KOV soovib, siis võib KOV oma muudest vahenditest matusetootust juurde maksta. Näiteks Tõrva vald maksab 300 eurot matusetootust ühe lahkunu kohta.

Marika Tuus-Laul sõnas, et näiteks Ida-Virumaal matusetootusest ei piisa, kuna seal surevad nooremad inimesed ning arvestus on tehtud vanusegruppide kaupa.

Häli Tarum ütles, et Ida-Virumaal maksavad kõik kohalikud omavalitsused 250 eurot matusetootust. Erandiks on Narva-Jõesuu ja Narva, mis maksavad 300 eurot matusetootust.

Helmen Kütt lausus, et Sotsiaalministeeriumi poolt saadetud kirjas on välja toodud, et 2016. aastal maksis 56,8% KOV-ideist matusetootust täielikult omavahendite arvelt. Väga paljud omavalitsused on vahetanud oma eelarvest makstava matusetootuse riigi poolt saadava matusetootusega.

Monika Haukanõmm küsis, kas on statistikat nendest KOV-ideist, kes 2016. aastal omavahendite arvelt matusetootust maksid ning kui suur on nende KOV-ide hulk, kes on läinud üle riigi rahadele? Ta küsis, mis alustel soovitakse edaspidi matusetootuseks mõeldud raha eraldada kohaliku omavalitsuse tulubaasi sihtotstarvet määramata?

Häli Tarum lausus, et Sotsiaalministeeriumil on olemas eelmise aasta statistika KOV-ide kohta, kes oma vahenditest matusetootust maksid. Seal oli erinevaid lahendusi ehk matusetootust maksti kas universaalselt või vajaduspõhiselt. Täpsema info saab siis, kui on olemas statistika terve 2018. aasta kohta. Ta lisas, et raha planeerimine omavalitsuste tulubaasi sihtotstarvet määramata on Rahandusministeeriumi soov. Rahandusministeeriumi suund on see, et KOV-idele peaks edaspidi eraldama raha ilma sildita, et KOV-il oleks rohkem autonoomiat ja otsustuspädevust ise oma eelarve piires toimetada.

Helmen Kütt küsis, kas sotsiaalkomisjon otsustab minna matusetootuse regulatsiooni täpsustamise teed?

Maris Lauri palus selgitust, kas matusetootuse regulatsiooni saab täpsustada määruse tasemel?

Helmen Kütt palus täiendust, milline on määruse õigusjõud, kui matusetootust makstakse KOV-ile sihtotstarbeta?

Alice Sündema sõnas, et Vabariigi Valitsuse määrus käib toetusfondi kaudu rahade eraldamise tingimuste kohta. Kui raha läheb tulubaasi, siis määrus enam tähtsus ei oma, kuid sellisel juhul ei olegi toetuse maksmise kohta reegleid ette kirjutatud. Ta lisas, et määruse tasandil oleks võimalik regulatsiooni täpsustada, kuna seadus annab selleks volitusnormi.

Maris Lauri lausus, et kui määruses saab selgelt määratleda, kas matusetootust makstakse lahkunu või lähedase elukohajärgse KOV-i kaudu, siis ei peaks seadust muutma.

Helmen Kütt juhtis tähelepanu, et Pärnu on volikogu tasemel vastu võtnud korra matusetootuse maksmiseks. Kas määrus on ülem omavalitsuse volikogu otsusest või mitte?

Angelika Sarapuu lausus, et määrusega saab kindlasti matusetootuse regulatsiooni täpsustada.

Jüri Jaanson sõnas, et erinevaid seisukohti kuulates süveneb temas veendumus, et seadust ei peaks muutma.

Helmen Kütt küsis, kas sotsiaalkaitseministri määrus reguleeriks matusetootuse maksmist ka Pärnus, kus on kohalik volikogu sätestanud matusetootuse maksmise korra, mis erineb teistest 77 omavalitsusest?

Maris Lauri sõnas, kui seaduses on antud volitusnorm määruse kehtestamiseks, siis on määruisel õigusjõud.

Alice Sündema selgitas, et kuna seadus annab volituse määruse kehtestamiseks ja määrusega toetuse maksmise tingimuste täpsustamiseks, siis on määrus ka Pärnule täitmiseks kohustuslik.

Monika Haukanõmm küsis, kuidas lahendatakse olukorrad, kui laps sünnib surnult ning tal ei ole veel rahvastikuregistri järgset elukohta?

Angelika Sarapuu sõnas, et üks selline juhtum on olnud. Surnult sündinud lapsel ei olnud elukohta ning kui ema läks omavalitsusse matusetootust küsima, siis omavalitsus keeldus isegi avaldust vastu võtmast. Õnneks sai lugu lahenduse tänu Sotsiaalkindlustusametile ja Sotsiaalministeeriumile.

Häli Tarum lisas, et määruses tuleks täpsustada, kuidas tegutseda selliste olukordade puhul kui inimesel pole registreeritud elukohta.

Alice Sündema täiendas, et KOV-id peaksid tegema korrad paindlikumad. Kui kõik detailid ette kirjutada, siis ei ole võimalik erandlikke juhtumeid lahendada.

Komisjon pöördub õiguskantsleri poole seisukoha saamiseks, kas määrus lahendaks tõstatatud probleemid. Lisaks pöördub komisjon Sotsiaalministeeriumisse seoses matusetootuse maksmisega isikutele, kellel puudub rahvastikuregistri järgne elukoht.

3. Töölepingu seaduse ning perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (596 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks

Päevakorrapunkti ei arutatud. Komisjoni esimees Helmen Kütt tegi ettepaneku jätta eelnõu 596 SE arutelu tänasest päevakorrast välja, kuna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni muudatusettepanekust lähtuvalt otsib Sotsiaalministeerium hetkel kompromissi, et laiendada puhkuse saamise õigust ka teistele töövormidele ning luua hooldusvajaduse hindamise süsteem. Ta tegi ettepaneku lisada eelnõu 596 SE arutelu 17.05.2018 istungi päevakorda.

4. Kollektiivne pöördumine Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise kohta

Komisjon jätkas seisukoha kujundamiseks kollektiivse pöördumise arutelu Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise kohta.

Helmen Kütt selgitas, et sotsiaalkomisjon kuulas 8. mai avalikul istungil ära erinevate osapoolte seisukohad Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise osas. Nüüd peab komisjon kujundama oma seisukoha kollektiivse pöördumise osas. Ta leidis, et Valga Haigla AS nõukogu ei võimaldanud laiemat arutelu sünnitusosakonna sulgemise osas enne otsuse langetamist. Arutelu ei algatanud ka Valga Haigla AS nõukogu kolm liiget, kes on kohaliku omavalitsuse esindajad. Hetkel on kommunikatsioon puudulik ka selles osas, mil moel korraldatakse sünnitama minekut siis, kui sünnitusosakond on suletud. Ta tegi ettepaneku paluda Valga Haigla AS nõukogul veelkord haigla sünnitusosakonna sulgemisega seotud teemasid arutada ning inimesi sünnitusosakonna sulgemisega seotust informeerida.

Tiina Kangro lausus, et peaminister on andnud Valga Haigla AS nõukogule konkreetse suunise teha omapoolne ettepanek, kui palju on vaja reservfondist raha eraldada, et sünnitusosakonna sulgemist vältida. Kas see ei oleks imelik, kui komisjon palub nõukogul teemat arutada, kuid olukorrale on antud juba arutluslik struktuur?

Helmen Kütt ütles, et sotsiaalkomisjon ei saa peaministri tegevusest lähtuda, kuna sotsiaalkomisjon peab kollektiivse pöördumise lõpuni menetlema. Milline on komisjoni seisukoht kollektiivse pöördumise osas?

Tiina Kangro sõnas, et tegelikult on see olukord tekkinud kommunikatsioonialasest veast. Inimestele ei ole põhjendatud, mis kaalutlustel otsused on tehtud ning ei ole selgitatud, milliseid võimalusi annab sünnitusosakonna sulgemine. Näiteks saab piirkonda juurde palgata lastearste.

Liina Kersna nõustus, et alternatiivide välja toomine on ääretult oluline. Ta lisis, et sotsiaalkomisjoni avalikule istungile järgnenud avalikust diskussioonist selgus, et isegi lisarahastuse eraldamisel ei suuda haigla turvalist teenust tagada, kuna haiglas pole selleks vajalikku personali.

Helmen Kütt sõnas, et kõige tähtsam on tagada laste ja emade turvalisus. Ta lisis, et avalikul istungil tõusetus probleem, et kiirabi ei ole valmis 1. juulist reageerima.

Liina Kersna lisis, et sotsiaalkomisjon saab soovitada Valga Haigla AS nõukogul pakkuda kogukonnale välja väga selge alternatiiv olukorraks, kui sünnitusosakond on suletud. Väga konkreetselt peab olema selgeks tehtud, kuidas on organiseeritud transport ja ööbimine ning muud küsimused.

Märt Sults juhtis tähelepanu, et Valga Haigla AS nõukogu koosneb kuuest inimesest. Kolm on Tartu Ülikooli Kliinikumist (TÜK) ja ülejäänud kolm on Valga vallavanem, Valga vallavolikogu esinaine ja Valga vallavolikogu liige. Kolmel TÜK-i esindajal on otsustusõigus ehk kui hääled jagunevad võrdselt, siis on TÜK-i esindajatel kaalukeel. Kõik vastu võetud otsused on sisuliselt TÜK-i poolt tehtud. Koostöölepingu järgi Valga Haigla sünnitusosakond suletakse 2020. aastal ning selle kokkuleppe järgi tuleks tegutseda. Pooleteise aasta jooksul jõuaks teha vajaliku eeltöö sünnitusosakonna sulgemiseks. Kollektiivse pöördumise mõte oli panna tegevuskäik tagasi nendesse rööbastesse.

Monika Haukanõmm lausus, et Eesti Haigekassa on väljendanud seisukohta, et sünnitusosakonna sulgedes ei võeta haiglalt selleks nähtud raha ära. Haigekassa annab aga raha teenuste osutamiseks sihtotstarbeliselt ning raha eraldamisega on seotud lepingud. Kui sünnitusosakond pannakse kinni, aga raha tagasi ei võeta, siis sellega rikutakse lepinguid. On välja pakutud, et haigla kasutab raha edasi ning hakkab osutama laste ja emade turvalisuse

tagamiseks näiteks lastearsti teenust, mida Valgas hetkel ei ole. Tegelikult on Valga Haigla maakonna haigla, milles on kaheksa kohustuslikku teenust, kuhu pediatrit ei kuulu. Küsimus on selles, kas Valga Haigla saab võtta lepingut rikkudes tööle pediatrit. Alates 2020. aastast haiglal pediatrit hoidmiseks raha ei ole, sest maakonna haiglates pole seda teenust ette nähtud. Ta juhtis tähelepanu, et Valga Haiglas ei ole emade ja laste suremus kõrgem kui mujal, seega ei saa väita, et sünnitamine ei ole Valga Haiglas turvaline.

Helmen Kütt sõnas, et sotsiaalkomisjon võib tõstatatud küsimuste osas pöörduda Eesti Haigekassa poole selgituste saamiseks. Ta palus arvamusi kollektiivse pöördumise menetlemise osas.

Monika Haukanõmm leidis, sotsiaalkomisjon saab murelikult tähelepanu juhtida senisele protsessile ning paluda teemat uuesti Valga Haigla AS nõukogus arutada.

Liina Kersna sõnas, et on lahenduskäiguga nõus. Ta leidis, et sotsiaalkomisjon võiks pöörduda ka tervise- ja tööministri poole ettepanekuga vaadata üle üldhaigla teenused.

Komisjon otsustas edastada kollektiivse pöördumise Valga Haigla AS sünnitusosakonna sulgemise kohta Valga Haigla AS nõukogule seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks. Komisjon pöördub Eesti Haigekassa poole selgituste saamiseks teenuste rahastamise põhimõtete kohta ning tervise- ja tööministri poole üldhaigla teenuste ülevaatamiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Helmen Kütt

Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Küllli Mathiesen

Protokollija